UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D. Thomam De Beatitvdine. De Actibvs Hvmanis. De Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censvris. Prælectiones Theologicæ Posthvmæ

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvæstio LXXXVI. De effectu Pœnitentiæ quoad peccatorum mortalium remissionem. In Sex Articulos diuisa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72898

Visual Library

QVÆSTIO LXXXVI.

De Effectu Pœnitentiæ quoad peccatorum mortalium remiſsionem.

In Sex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS I.

Vtrùm omnia peccata mortifera per Pœnitentiam remoueri poſsint?

1 Pœnitentia delet quæuis peccata.

RESpondeo: Fide tenendum eſt, nullum eſſe peccatum adeò graue, aut peccatorū menſuram adeò magnam, quæ per veram pœnitentiam deleri nequeat. Definitur in Conc. Lateranenſi ſub Innocētio III. Capitulo *Firmiter. Si poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram poteſt ſemper pœnitentiam reparari.* Ex quo etiam ſequitur, peccata ante Baptiſmum commiſſa poſſe per pœnitentiam deleri, videlicet per eam, quæ coniuncta eſt baptiſmo, vel eius voto.

Scriptura.

Probatur Primò, Ex Scripturâ: quia frequenter Dominus veniam pollicetur peccatorum omnium, ſi impium verè pœnituerit: Ezechiel 18. & 33. Iſaiæ 1. & 55. Ieremiæ 18. Matth. 11. & 18. Apoſtolis promittitur poteſtas ſoluendorum omnium peccatorum, *Quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis*; idque non ſolùm *ſepties* faciendum docet, *ſed & ſeptuageſies ſepties*, id eſt, infinities, ſeu quotieſcumq; opus erit. Ioannis 20. v. 23. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Idem docent omnes Patres.

Ratio quadruplex.

Probatur Secundò, Ratione. Primò: Quorſum Deus daret homini auxilium ad pœnitendum, ſi non eſſet paratus illi pœnitenti ignoſcere, cùm pœnitentiæ finis ſit remiſſio, & reconciliatio cum Deo? Secundò: vera pœnitentia eſt ex amore Dei, quo Deus diligitur ſuper omnia: atqui hic amor facit Dei amicum, iuxta illud Ioan. 14. v. 21. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Tertiò: Per Pœnitentiam applicantur nobis Chriſti merita, quæ ſunt infinitæ efficacitatis: ergo, quantumuis multa peccata inuenerint, ea delebunt. Quartò: Quia alioqui eſſet maior hominis iniquitas, quàm Dei miſericordia: nam, etiamſi homo faceret omnia, quæ ex parte ſuâ ſunt neceſſaria ad remiſſionem peccatorum, Deus tamen non ignoſceret.

2 1. Obiectio hæreticorum.

Sed contrà. Objjcitur ex Scripturis: 1. Regum 2. v. 25. *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus; ſi autem in Deum peccauerit vir, quis orabit pro eo!* ergo peccatum in Deum eſt irremiſſibile.

Solutio.

Reſpondeo: Senſus non eſt, neminem pro tali poſſe rogare (vt multis exemplis oſtendit Ambroſius lib. 1. de Pœnitentia cap. 8.) ſed non eſſe cuiuſuis, verùm amici; eò quòd peccata in Deum difficiliùs remittantur, quàm in homines. Sicut, qui principem immediatè læſit, non tam facilè inuenit, qui pro ſe velit rogare, quàm is qui læſit priuatum.

3 2. Obiectio quòd peccatum in Spiritū S. ſit irremiſſibile.

Objjcitur Secundò: Matthæi 12. Marci 3. & Lucę 12. Dominus affirmat *peccatū in Spiritum ſanctū non remitti in hoc ſæculo, neque in futuro*: ergo &c.

Solutio D. Auguſtini: ſed non placet.

Reſpondeo: D. Auguſtinus ſermone 11. de Verbis Domini, putat hunc locum vnum eſſe ex difficillimis totius Scripturæ. Sentit autem *Peccatum in Spiritum ſanctum* eſſe *finalem impœnitentiam*, id eſt, omne peccatum mortiferum, in quo quis finit hanc vitam; quod conſtat non eſſe remiſſibile. Idem multis alijs locis docet. Sed hæc expoſitio non ſatisfacit. Primò: quia Dominus loquitur de aliquo peccato, quod committitur in hac vitâ, non in morte; vt patet Marci 3. vbi inſinuat Phariſæos commiſiſſe *hoc peccatum*, quando dixerunt *ipſum habere Spiritum immundum*. Secundò: quia loquitur de certo genere peccati, nempe de *blaſphemiâ quâdam in Spiritum ſanctum*: atqui finalis impœnitentia non eſt certum genus peccati, ſed circumſtantia omnis peccati. Tertiò: quia ſi eſſet ſermo de finali impœnitentia, non aptè diceretur, quòd *non remittatur in hac vitâ*: quis enim hoc ignoret, cùm ex terminis conſtet?

Solutio D. Thomæ etiam refellitur.

Vnde D. Thomas *per peccatum in Spiritum ſanctum* hoc loco intelligit *peccatum ex certâ malitia*; idq; eſſe irremiſſibile, quòd difficulter remittatur.

Sed nec hoc ſatiſfacis: quia certum eſt Dominum loqui de quâdam ſpecie peccati; nempe de *blaſphemiâ in Spiritum ſanctum*: atqui peccatum ex malitia poteſt eſſe quoduis genus peccati.

4 Vera ſolutio.

Dicendum ergo, Per *peccatum in Spiritum ſanctum*, intelligi *oppugnationem agnitæ veritatis fidei, quam Spiritus ſanctus reuelat, & miraculis teſtatur*: ſicut quod Iudæi, cùm ſcirent Chriſtum ex Deo loqui, eiuſque opera diuinâ virtute fieri, tamen eius doctrinam, & opera calumniabantur, tanquā à Diabolo profecta: vt conſtat ex 3. cap. Marci, vbi *peccatum in Spiritum ſanctum* vocatur *peccatum Phariſæorum*, quod committebant, cùm dicerent, *In Beelzebub eijcit dæmonia*. Operatio enim miraculorum, & illuſtratio mentium tribuitur Spiritui ſancto: ipſe enim eſt, qui docet omnem veritatem, ipſe eſt qui ſingulis diſtribuit gratias gratis datas, inter quas eſt *operatio virtutum, & gratia ſanitatum* 1. ad Corinthios 12. Hæc eſt communis ſententia Patrum, Hilarij, Hieronymi, Chryſoſtomi, Anſelmi, Theophylacti in caput 12. Matth. Athanaſij in homiliâ de hâc re. Ambroſij libro 2. de Pœnitentiâ cap. 4. & libro 1. de Spiritu ſancto cap. 3. Hieronymi epiſtola ad Marcellam de Blaſphemiâ in Spiritum ſanctum. Vide Maldonatum in hunc locum Matthæi. Dicitur autem hoc peccatum *Irremiſsibile*, tum quia, qui ſic peccant, rarò aut nunquam perueniunt ad pœnitentiam; eò quòd repudient illud, per quod poſſent

curari:

curari: ſicut æger, qui repudiat pharmacum, quo ſolo curari poteſt, *incurabilis* dicitur.

5 3. Obiectio

Obijcitur Tertiò: 1. Ioannis 5. v. 16 *Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico, vt roget quis.*

Solutio: Quis ſenſus Ioan. *Eſt peccatũ ad mortem, &c.*

Reſpondeo: Senſus eſt; ſi proximus tuus grauiſſimum aliquod peccatum commiſit, ita vt omnino videatur incurabilis, nolo tibi certò promittere, quòd Deus te pro illo orantem exaudiet. Dixerat enim Ioannes anteà, Deum nos exauditurum, quidquid peteremus; proindeque monet, *Si cognouerimus fratrem noſtrum peccare peccatum non ad mortem*, id eſt, cui non omnino obſtinatè inhæreat, *vt oremus pro illo*, nempe cum certâ fiduciâ, *& dabitur ei vita*: non tamen, inquit, hoc etiam dico de peccatis grauiſſimis, quibus aliquis obſtinatè inhæret. Quare tantum vult dicere, nos non poſſe certò confidere, quòd pro peccatis grauiſſimis proximorum exaudiemur, ſicut pro minoribus.

Obijcitur Quartò; De Eſau, & Antiocho. Vide D. Thomam ad 1.

DVBIVM.

Vtrùm omnes homines poßint agere pœnitentiam de ſuis peccatis?

6 Damnati non poſſunt debitè pœnitere.

RESpondeo & Dico Primò: Damnati nõ poſſunt vllo modo pœnitere de peccatis ſuis, ſicut oportet ad veniam impetrandã, ſeu quatenus ſunt offenſio, & iniuria Dei. Ratio eſt: tum quia hæc pœnitentia ſine auxilio gratiæ haberi non poteſt, quâ damnati omnino carent: tum quia damnati ſunt omnino obſtinati in malo, & in odio Dei, idque ob grauiſſima ſupplicia, quę Deus ipſis infert ſine vllâ ſpe relaxationis. Dolent tamẽ ſe peccaſſe, & odio habent peccatum, quatenus eſt fons, & cauſſa illorum ſuppliciorum: & ſic dicuntur pœnitentiam agere in inferno. Simili modo pœnituit Antiochus 2. Machab. cap. 9. Doluit enim de peccatis, quatenus erant cauſſa ſupplicij diuini, quod illum iam apprehenderat.

7 Poſſunt autem omnes Viatores habentes vſum liberi arbitrij.

Dico Secundò: Omnis viator habens vſum liberi arbitrij poteſt pœnitere de peccatis ſuis. Ratio eſt: quia nemini habenti vſum rationis, & conſequenter liberi arbitrij, pro tempore, & loco deeſt auxilium ſpeciale, quo ad veram pœnitentiam poſſit pertingere, vt alibi oſtenſum eſt. Imò hoc loco D. Thom. dicit *eſſe erroneũ, aſſerere eſſe aliquod peccatũ in hâc vitâ, de quo quis pœnitere nõ poteſt*. Nec ſatisfacit, quod quidam aiunt D. Thomã ſolùm velle dicere, hominem poſſe pœnitere, ſi Deus det illi auxilium efficax ad pœnitendum, non autem velle tale auxilium omnibus dare. Nam hoc non tantùm eſt *erroneum*, ſed etiã manifeſtè *hæreticum*. Neque vllus vnquam hæreticus hoc negauit; quorſum ergo opus erat hoc dicere? Vide Ioannem Medinam codice de Pœnitentia quæſt. 11. vbi contrariam ſententiã dicit eſſe *impiam*. Omitto alios Doctores.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſine Pœnitentiâ, peccatum mortiferum poßit remitti?

8 HÆretici nullam veram pœnitentiam neceſſariam eſſe volunt, ſed ſolam fidem ſufficere: nempe eã, quâ quis certò credat Chriſtum pro peccatis ipſius pleniſſimè ſatisfeciſſe, & ob hanc ſatisfactionem omnia peccata pleniſſimè apud Deum eſſe condonata; nec aliud requiri, quàm, vt ipſe hoc fortiter credat. Affirmant hæretici.

Concedunt tamen huic fidei initio coniunctã eſſe contritionem, quam dicunt eſſe *terrorem, & concußionem conſcientiæ ex minis iræ diuinæ conceptam*; deinde *reſipiſcentiam*, quâ quis proponit meliorem vitam: ſolam tamen *fidem* faciũt cauſam remiſſionis peccatorũ. Ita docet Caluinus libro 3. Inſtit. cap. 3. §. 1. & ſequentibus. Et Lutherus art. 11. & 12. & in aſſertione eorundem apud Roffenſem. Verùm:

9 Negant Catholici.

Dicendum eſt: Ad remiſſionem peccati mortiferi ſecundùm legem ordinatam non ſufficere ſolam fidem ſine verâ pœnitentiâ formali, vel virtuali. Dico, *ſecundùm legem ordinatam* diuinitùs: quia de potentiâ abſolutâ eſt alia quæſtio. Eſt fide tenendum. Patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. can. 4. & cap. 4. & ſeſſ. 6. c. 14.

Probatur Primò, Ex Scripturis: nam in veteri teſtamento ferè nihil aliud prædicabant Prophetę populo, quàm vt pœnitentiam agerent, ſi ſalui eſſe vellent: Iſaiæ 1. Ieremiæ 16. Ezechiel. 18. & 33. Ioel. 2. & alibi. In nouo teſtamento idem ſępiſſimè præcipitur: Matth. 3. v. 2. *Pœnitentiam agite; appropinquauit enim, &c.* Lucæ 13. v. 5. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.* Actorũ 3. v. 19. *Pœnitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata veſtra.* Apocal. 2. v. 5. *Age pœnitentiam, & prima opera fac.* Idem docent Patres, quos citat Gratianus diſt. 1. Scriptura.

Probatur Secundò: Ratione. Primò, Quia par non eſt, vt Deus alicui ignoſcat, eumque in amicitiam recipiat, niſi doleat ſe offendiſſe: alioqui videretur in hominum peccata conſentire. Confirmatur: quia etiam inter homines is, qui principem aliquem iniuriâ affecit, non conſequitur veniam, niſi oſtendat ſe dolere. Secundò, Peccator propriâ voluntate ſe à Deo auertit, Deumq; contempſit: ergo, vt reconcilietur, veniamque impetret, neceſſe eſt vt viciſſim propriæ voluntatis motu ſe ad Deum conuertat, & de illatâ iniuriâ doleat. Confirmatur: nam qui iniuram intulit, & nullum ſignum doloris oſtendit, cenſetur adhuc in eâdem voluntate perſeuerare. Tertiò: Is, qui cupit ſeriò iniuriam condonari, & obtinere reconciliationem, conatur quantum in ſe eſt, eam compenſare: atqui hoc fit dolore, ſeu pœnitentiâ. Ratio.

10 Ante Baptiſmum.

Hinc fit, vt etiam in Baptiſmo adultis aliquo peccato mortifero infectis neceſſaria ſit pœnitentia, id eſt, diſplicentia, & dolor de peccato commiſſo: quidquid dicat hoc loco Caietanus. Nam vt rectè Concilium Tridentinũ ſeſſ. 14. cap. 1. & 4. docet, *Pœnitentia in omni ſtatu fuit lapſis neceſſaria, etiam ijs qui baptizãtur.* Vnde Actorum 2. v. 38. Petrus ait; *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in remißionem peccatorum*: vbi *pœnitentiam* diſtinguit à *baptiſmo*, & inſinuat eſſe neceſſariam ad remiſſionem. Idem docet Fulgentius lib. De fide ad Petrum cap. 30. tanquam pertinens ad fidem Catholicam.

DVBIVM

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

DVBIVM I.

An ſaltem per potentiam Dei abſolutam, quæ præter legem ordinatam poteſt operari, poſſit peccatum mortiferum ſine pœnitentiâ remitti?

PLerique Thomiſtę putant id nullo modo fieri poſſe: quia D. Thomas abſolutè loquitur,
11 dicens, *id eſſe impoſſibile.*

Si adſit actualis complacentia peccati.

Reſpondeo & Dico Primò: Per nullam potentiam fieri poteſt, vt alicui remittatur peccatum, qui adhuc actualem retinet complacentiam. Probatur: quia remittere peccatum non eſt tantummodò nolle punire, vt quidam putant; ſed condonare iniuriam, nec eam imputare ad culpam, ac proinde non cenſere hominem ampliùs iniurium, odio dignum, & indignum amicitiâ. Atqui, ſi Deus non cenſeret eum, qui actu peccat, ſibi iniurium, odio dignum, & indignum amicitiâ, interpretatiuè cenſeretur in peccatum conſentire, illudque approbare: eſſet enim Deus amicus maleficorum, & conſequenter approbator maleficiorum.

12 Si abſit actualis cõplacentia.

Dico Secundò: Tranſacto opere peccati, ſi nulla reſtat cõplacentia actualis, poteſt Deus remittere peccatum ſine omni pœnitentiâ, aut bono animi motu. Ita Scotus, & Gabriel diſt. 14. Ioan. Medina codice de Pœnitentiâ quæſt. 7. & inſinuat Caietanus, cùm ait D. Thomam intelligendum de potentiâ ordinariâ.

Probatur: Quia poſt actum peccati nihil remanet in peccatore, præter inclinationem, ſeu pronitatem quandam habitualem ad ſimilem actum, obligationem ad pœnam, & indignitatem quandam, ſeu inæqualitatem inter Deum & hominem: atqui inclinatio illa non eſt peccatum; nam etiam poteſt eſſe in homine iuſto, & poteſt tolli ſine vllo actu hominis per infuſionem inclinationis contrariæ, vel ſubtractionem diuini influxus, ſine quo non poteſt ſubſiſtere. Obligatio quoq; ad pœnam tolli poteſt per nudam cõdonationem, vt patet inter homines. Indignitas autem illa, ſeu dignitas odij, ſeu inæqualitas, quæ eſt culpa habitualis; ſimiliter tolli poteſt: quia Deus ex merâ ſuâ miſericordiâ poteſt prius peccatum deſinere imputare ad dignitatẽ odij, & inæqualitatẽ ſua bonitate ſupplere, cõdonãdo quidquid homo ratione præcedentis peccati ipſi debet; nempe non ſolùm pœnam, ſed ipſum etiam dolorem de peccato. Confirmatur: Quia Deus, vt remittat peccatum, non neceſſitatur vt exigat ab homine pœnitentiam, vel aliquem bonum animi motum. Poteſt ergo hæc omnia ipſi condonare, & ex ſola ſuâ miſericordia omnia ſupplere, ſicque peccata remittere. Verùm, quamuis hæc ita ſint, nullo tamen modo expedit; neque eſt diuinę ſapientiæ, prouidentiæ, & iuſtitiæ ſatis conſentaneũ, quamuis non ſit contrarium.

13 Soluuntur obiectiones.

Dices Primò: Peccator manet habitualiter auerſus à Deo: atqui auerſio non poteſt tolli, niſi per contrariam conuerſionem: ergo neceſſe eſt, vt fiat aliqua mutatio in voluntate per aliquem actum.

Qua ratione cenſeatur homo auerſus à Deo per peccatum.

Reſpondeo: Illa auerſio, quæ manet ſemper poſt peccatum, non eſt auerſio aliqua realis, ſed ſolùm eſt morale quoddam in æſtimatione hominum poſitum: Cenſetur enim peccator auerſus à Deo, quia peccando illum contempſit, & pro hoc contemptu non ſatisfecit, nec ei eſt facta condonatio. Sicuti patet exemplo iniuriæ humanæ, quę cenſetur manere, donec ſit cõdonata, vel pro eâ ſit ſatisfactum. Itaque poteſt hæc auerſio condonatione tolli. Adde; etiamſi eſſet hæc auerſio quid reale & phyſicum, poſſet tamen tolli, Deo deſinente conſeruare id, quod in eâ eſt reale: vnde non eſt opus contrariâ conuerſione.

Dices Secundò: Deus non poteſt alicui remittere peccatum, niſi faciendo iuſtum: atqui peccator non poteſt fieri iuſtus, niſi reali mutatione voluntatis.

Reſpondeo: Non poteſt fieri ita perfectè iuſtus, ſicut modò, ſine reali mutatione voluntatis: poteſt tamen fieri imperfectè iuſtus, quantum ſatis eſt ad remiſſionem peccati. Ex dictis etiam patet, poſſe remitti peccatum ſine infuſione gratiæ, vel alterius doni realis in animâ; vt alibi oſtenſum eſt in tractatu de Gratiâ. Probatur: Remiſſio peccati per ſe primò conſiſtit in eo, quòd peccatum non ampliùs imputetur ad inimicitiam, ſeu ad dignitatem odij: quod fieri poteſt per ſolum fauorem diuinum, ſine vllo dono creato.

Poteſt remitti peccatum ſine reali mutatione voluntatis, vel infuſione gratiæ.

DVBIVM II.

Vtrùm illa Pœnitentia, quæ eſt neceſſaria ad remiſſionem peccati mortiferi, requirat expreſſam, & formalem deteſtationẽ peccati; ita vt ſine hâc peccatum non condonetur?

QVidã, inter quos eſt Durandus, & Melchior Canus, exiſtimant hanc expreſſam deteſtationem eſſe neceſſariam. 14

Conicio peccati mortalis neceſſaria eſt formalis Pœnitentia ad remiſſionẽ.

Reſpondeo & Dico Primò: In eo qui habet conſcientiam peccati mortiferi, vel certè adhibitâ diligentiâ, facilè poteſt recordari, neceſſaria eſt ad remiſſionem peccati, formalis & expreſſa peccati deteſtatio. Ita Ioannes Medina codice de Pœnitentiâ quæſt. 7. Petrus Soto lectione 4. de Pœnitentiâ, Dominicus Soto diſt. 15. q. 1. art. 2. & alij recentiores.

Probatur Primò: Quia Scriptura ad remiſſionem peccati paſſim requirit pœnitentiam; vt ſuprà dictum eſt: ergo, ſi formalis pœnitentia aliquando eſt neceſſaria ad remiſſionem peccati, certè tunc maximè, quando peccator eius recordatur, vel poteſt recordari. Confirmatur: quia formalis pœnitentia tantùm propriè & vſitatè dicitur *Pœnitentia:* tantùm enim dicimus eum propriè *pœnitere*, qui dolet de peccato; non autem eum, qui amat Deum ſine vllâ cogitatione peccati: ergo quando Scriptura loquitur de *Pœnitentiâ*, maximè intelligit formalem pœnitentiam.

Probatur Secundò: Quia Concilium Tridentinum ſeſſione 6. cap. 6. apertè indicat actum pœnitentiæ debere eſſe diſtinctum à dilectione: ergo non ſemper ſufficit dilectio, quæ eſt virtualis pœnitentia. Et ſeſſione 14. cap. 4. *Deteſtationem peccati omni tempore fuiſſe neceſſariam, nec ſufficere vitæ nouæ propoſitum, ſed etiam requiri odium veteris vitæ*; quod tamen propoſitum videretur ſufficere, ſi non requireretur formalis pœnitentia: ſicque verum eſſet, quod dicunt Lutherus, & Caluinus *Pœnitentiam nihil eſſe, niſi nouam vitam.*

Dices:

15 Obiectio ſoluitur.

Dices: Dilectio Dei ſuper omnia ſufficit ad iuſtificationem: ergo non requiritur deteſtatio peccati, aut dolor.

Antecedens Probatur: *Vniuerſa delicta operit charitas.* Prouerb. 10. v. 12. &, *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* Et, D. Auguſtinus tractatu 5. in epiſtolam Ioannis, *Dilectio ſola diſcernit inter filios Dei, & filios Diaboli.*

Dilectio vera Dei non eſt in eo, qui cõſcius peccati mortalis, de eo non dolet.

Reſpondeo: Sufficere quidem dilectionem: Sed vera dilectio in eo, qui conſcientiam peccati mortiferi habet, vel facilè habere poteſt, non poteſt eſſe ſine verâ pœnitentiâ, & dolore peccati; vt rectè Petrus Soto. Qui enim Deum offendit, & meminit, vel facilè poteſt meminiſſe, non verè illum diligit, ſi actu non doleat de offenſione. Ille enim actus non eſt ſecundùm iudicium prudentiæ, quo dirigitur charitas: hoc enim iudiciũ dictat, vt qui Deum offendit, primò doleat ſe offendiſſe, ſi reconciliari cupit. Similiter dictat, vt conſcientiam ante omnia excutiamus, ne fortè ſit aliquid, quo amicitiam Dei violauerimus: niſi fortè id antè factum ſit. Quare qui hæc negligit, non cenſetur verè Deum amare, quamuis habeat actum aliquem amori ſimilem. Confirmatur: quia verus amor ante omnia nititur delere, & tollere malum Dei, quod eſt in ſuo ſubiecto: alioqui non eſt abſolutus & efficax amor, qui non nititur tollere malum amati.

Inſtabis: Adhuc prior eſt dilectio Dei, quàm odium peccati; quia hoc odium ex illâ naſcitur: ſed peccatum remittitur, quando quis habet veram dilectionem: ergo ante pœnitentiam.

Reſpondeo: Perfecta dilectio Dei in peccatore non eſt prior deteſtatione peccati, ſed eam quodammodò includit. Quia non cenſetur dilectio perfecta, niſi extendat ſe ad abolendam ipſius iniuriam dolendo de peccato commiſſo. Vnde Cõcilium Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. ante deteſtationem peccati ſolùm vult antecedere inchoatam dilectionem; *Incipit*, inquit, *diligere Deum, tanquam omnis iuſtitiæ fontem*: nam non cenſetur perfectus actus dilectionis in peccatore, qui non conatur expellere malum dilecti.

16 In non cõſcio peccati mortalis, ſufficit virtualis pœnitentia, ſcilicet dilectio.

Dico Secundò: Qui non eſt ſibi conſcius alicuius peccati mortiferi, & moralem adhibuit diligentiam, poteſt iuſtificari per actum charitatis ſine formali pœnitentiâ. Probatur: quia talis dilectio reuerà eſt perfecta; & extenderet ſe ad odiũ peccati, ſi eius meminiſſet; & omnia facit, quæ iudicium prudentiæ dictat neceſſariò facienda ad diuinam amicitiam: ergo delet peccatum occultum. Confirmatur: quia ſicut legimus Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*: ita Ioannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*, & tamen quando non poteſt haberi Baptiſmus, ſufficit votum, quia ex parte hominis nihil deeſt quo minùs actu baptizetur: ergo pari modo, quando pœnitentia formalis haberi non poteſt, ſufficiet virtualis incluſa in actu dilectionis, modò ex parte hominis nihil deſit, quò minùs habeat pœnitentiam formalem; id eſt, modò debitam diligentiam fecerit in excutiendâ conſcientiâ.

Dices: Talis tenetur conditionaliter pœnitere.

Reſpondeo; Etſi hoc bonum ſit, non tamen tenetur; quia id nullo iure præſcribitur. Alioqui poſſet quis dicere, eum, qui non eſt ſibi conſcius peccati mortiferi, teneri etiam ad conditionaliter confitendum: quod apertè falſum eſt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm per Pœnitentiã poſſit vnũ peccatum ſine altero remitti?

RESpondeo & Dico Primò: Secundùm legem ordinatam nõ poteſt vnum peccatum mortiferum ſine altero remitti. Eſt communis Doctorum ſententia. Vide Ioan. Medinam codice de Pœnitentia, quæſt. 12. Probatur Primò; Quia nullum peccatum mortiferum remittitur ſine infuſione gratiæ: atqui gratia omne peccatum mortiferum excludit, cùm omnibus aduerſetur. Secundò: Alioqui poſſet vnus idemque ſimul eſſe filius gehennæ, & filius regni. Tertiò: Deus nunquàm ſanauit aliquem imperfectè, ſed ſemper ſimul omnes morbos depulit: & ex eo, qui habebat legionem dæmonum, omnes expulit, nullum reliquit, vt ſignificaret omnia peccata mortifera ſimul expelli. 17

Per potentiam ordinariam non poteſt remitti vnum mortale ſine alio.

Dico Secundò: Per potentiam tamen abſolutam facilè poteſt vnum peccatum mortale ſine altero condonari. Eſt contra Dominicum Soto, & quoſdam alios Thomiſtas. Sed communiter tenetur ab alijs. Ita Medina citatus. Probatur Primò: quia Deus non neceſſitatur ad omnia peccata condonanda ſimul; ſicut homo non cogitur ad omnes iniurias condonandas. Quòd ſi homo poteſt ei, qui multas intulit iniurias, alias condonare, alias reſeruare, cur non idem poſſit Deus in ſuis iniurijs? Secundò: Deus poteſt condonare pœnam vnius peccati, reſeruatâ pœna alterius: cur non ſimiliter culpam, & iniuriam? 18

Secùs, per potentiam abſolutam.

Dices: Non poteſt quis eſſe ſimul filius Dei, & diaboli: quod tamen ſequetur.

Reſpondeo: Si loquamur de abſolutâ Dei potentiâ, hoc non ſequetur. Quia per hanc potentiam poteſt fieri remiſſio vnius peccati mortiferi, ſic tamen vt ille non fiat filius Dei, ſed maneat filius diaboli; quia poteſt fieri remiſſio ſine infuſione gratiæ. Sed eſt

DVBIVM.

Vtrùm homo poſſit pœnitere de vno peccato, ſic tamen vt non pœniteat de alijs à ſe commiſſis?

RESpondeo: Non poteſt legitimè pœnitere de vno peccato, vt eſt offenſio Dei, quin ſimul pœniteat de alijs, quæ memoriæ occurrunt. Ita D. Thomas hoc loco, & alij paſſim. Solus Medina codice de Pœnitentiâ quæſt. 12. art. 2. videtur ſentire contrarium, quamuis fortaſſe ſolùm in modo loquendi diſcrepet. 19

Quomodo poſſit quis dolere de vno peccato, & non de altero.

Probatur: Quia dupliciter fieri poteſt, vt quis doleat de vno peccato à ſe commiſſo, ſic vt non de altero: Primò, Si adhuc velit in altero permanere: & hic dolor parum prodeſt; nam non excludit propoſitum peccandi: neque ſeriò dolet quia Deum offendit, cùm etiam per alterum offenderit. Secundò, Si nolit quidem in vllo permanere; tamen hoc tempore velit ſolùm excitare dolorem de vno peccato grauiore, eumque nullo modo exten-

do extendere ad alia peccata: qui dolor etiam non ſufficit ad reconciliationem; quia reconciliatio poſtulat, vt omnem iniuriam deteſteris, doleaſque de eâ ſaltem generatim.

Ratio eſt: Quia ad reconciliationem requiritur quædam compenſatio pro offenſione, & iniuriâ illatâ: hęc autem compenſatio fit dolore peccati exhibito & directo perſonę offenſę: ſi ergo de aliquo peccato non vult nunc dolere, ſaltem generatim, non cenſetur velle nunc compenſare, ac proinde non eſt dignus veniâ, neque reconciliatione. Confirmatur: quia in omnibus peccatis eſt eadem ratio dolendi, ſcilicet offenſio Dei: ergo cùm dolet de vno, non eſt ratio cur non doleat de alijs, quæ memoriæ occurunt, vel facilè poſſunt occurrere, ſaltem generatim: ergo dolor de vno peccato non extendens ſe ad alia, non eſt legitima & ſeria pœnitentia.

Dices: non tenetur hoc tempore de omnibus dolere, cùm præceptum Pœnitentiæ ſit affirmatiuum, quod non obligat pro omni tempore: ergo poterit de vno dolere, reiecto dolore alterius in aliud tempus.

Reſpondeo: Etſi non teneatur quouis tempore de omnibus dolere; tamen quando cupit reconciliari Deo, debet dolere de omnibus: alioqui dolor non erit legitimus, nec ſufficiens ad reconciliationem; quamuis etiam non ſit futurus culpabilis.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm remiſſa culpâ per Pœnitentiam, maneat reatus pœnæ?

20 Caluiniſtę. RESpondet D. Thomas affirmatiuè.

Notandum eſt: Caluinum cum ſuis docere, Deum à iuſtis nullas expetere pœnas in vindictam prędteritorum peccatorum, ſed eos tantùm paternè caſtigare ad profectum & emendationem in futurum. Vide Ruardum art. 6. vbi fusè eius verba refert, & refutat. Lutherani autem non ſatis ſibi in hac re conſtant, vt refert Bellarminus.

Sententia Catholica affirmat. Reſpondeo: Certâ fide tenendum eſt, condonatâ culpâ ſæpè remanere in iuſtificatis reatum ſeu obligationem pœnæ temporalis. Ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 12. *Si quis dixerit, totam pœnam ſimul cum culpâ remitti ſemper à Deo, ſatisfactionemque pœnitentium non eſſe aliam, quàm fidem, qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe; anathema ſit.* Idem docet ſeſſ. 6. cap. 14. Dixi *ſæpè remanere*; quia poſſet eſſe tam perfecta pœnitentia, vt ſimul culpa, & omnis pœna debita condonaretur, qualis fuit in Magdalena, Paulo, Latrone, & huiuſmodi.

Scriptura. Probatur Primò, Ex Scripturis: Geneſ. 2. v. 17. *Quacumque die comederis, morte morieris:* vbi Dominus minatur mortem in pœnam peccati, quam pœnam omnes luimus etiam remiſsâ culpâ; vt patet ad Romanos 5. v. 12. *Per peccatum mors in omnes pertanſiit.* Numerorum 14. cùm populus murmuraſſet, Dominus dimiſit illis hanc culpam propter preces Moſis; tamen in vltionem peccati nemo ex illis ingreſſus eſt terram promiſſionis, pręter Ioſue & Caleb, qui non murmurauerant, ſed omnes in deſerto mortui ſunt. Simili modo puniũtur Moyſes & Aaron Num. 20. Et cùm 2. Regum 12. v. 13. Dauid dixiſſet *Peccaui*; reſpondit Nathan; *Tranſtulit*, id eſt, condonauit, *Dominus peccatum tuum*, ſcilicet quoad culpam & pœnam ęternam; tamen puniuit illum morte filij. Neque Dominus dixit, *Vt caueas in futurum, filius morte morietur*; ſed *quia Blaſphemare feciſti inimicos nomen Domini:* apertè inſinuans hoc fieri in vindictam peccati præteriti. Sic 2. Regum 24. poſt pœnitentiam ob numeratum populum, & culpam condonatam, datur optio, vt eligat bellum, famem, aut peſtem, in pœnam peccati. Eadem eſt ſententia omnium Patrum. Vide Andream Vegam lib. 13. in Trident. cap. 37. & 38. & Ruardum ar. 6. qui eſt de Satisfactione.

Probatur Secundò: Ratione. Primò, Quia peccatum non ſolùm eſt contra amicitiam Dei, ſed etiam contra iuſtitiam: ergo quamuis Deus recipiat aliquem in ſuam amicitiam, ignoſcendo culpam; non tamen idcircò tollitur obligatio ſatiſfaciendi iuſtitiæ. Vt etiam exemplis humanis cõfirmari poteſt: etſi enim quis alteri condonet inimicitiam, non tamen idcircò condonat ſatisfactionem. Secundò: Quia ſi nullum debitum pœnę remaneret, daretur maxima licentia peccandi: nam plerumque metus pœnę magis reuocat à peccato, quàm culpæ.

Sed contrà: Obijcitur Primò: Sublatâ causâ 21
tollitur effectus: pœna temporalis eſt effectus cul- 1. Obiectio
pæ: ergo ſublatâ culpâ nulla ampliùs reſtat pœnę
obligatio. Reſpondetur: Multas eſſe cauſas, quæ Soluitur.
etſi tranſeant, tamen relinquunt poſt ſe effectum: vt patet in cauſa generante, & in genito; in luce, & calore; in ſuſpendio & morte; in merito & præmio, alijſque infinitis. Illud autem Axioma, *Sublata cauſa tollitur effectus:* intelligitur de effectis, quę in exortu & conſeruatione ſui dependent à ſuâ causâ. Obligatio autem pœnę temporalis, etiamſi in exortu dependeat ex culpa (non enim niſi ex culpâ oritur) tamen in conſeruatione ſui non dependet: vnde remiſſa culpâ poteſt permanere.

An, & quomodo verum, Sublata cauſſa tollitur effectus.

Obijcitur Secundò: Pœnitens, remiſſo pecca- 2. Obiectio
to, fit amicus Dei: ergo Deus illum non puniet.

Reſpondeo, Negando Conſequentiam: Quia etiam amicus poteſt exigere ſatisfactionem iniuriæ, vt iuſtitiæ ſatisfaciat.

Obijcitur Tertiò: Deus dicitur obliuiſci pec- 22
catorum, quando reconciliatur: ergo non punit 3. Obiectio
ea. Reſpondeo: Dicitur *obliuiſci peccatorum* quoad inimicitiam & pœnam æternam, quatenus deſinit eſſe inimicus, & non ampliùs vult inferre pœnam æternam: non tamen obliuiſcitur quoad pœnam temporalem inferendam. Sic dicitur *non noſſe peccatores*, quia non nouit tanquam amicos, geritque ſe erga illos in benefaciendo, tanquam ſi non nouiſſet: non támen in puniendo.

Quomodo Deus dicatur obliuiſci peccatorum.

Obijcitur Quartò: Quando Chriſtus remitte- 4. Obiectio
bat peccata, non faciebat mentionem vllius pœnæ ſubeundæ: ergo &c. Reſpondeo: Quando Chriſtus per ſe remittebat peccata, conſentaneum erat ipſius excellenti poteſtati & benignitati, vt etiam pœnas ſimul condonaret; nempe vt perfecta eſſet cõdonatio. Et fortaſſe interius illos ita mouebat, vt perfectione contritionis ſatisfacerent.

Obijcitur Quintò: Contritio, ſeu pœnitentia 23
tollit pœnam æternam: ergo multò magis poterit 5. Obiectio
tollere poenam temporalem. Et Confirmatur: quia contritio vt duo, poteſt tollere poenam æternam;

æternam : ergo contritio vt quatuor, poterit tollere ęternam & temporalem, quantumuis magnã.

Cur contritio non tollat ſimul temporalẽ pęnam cum æterna.

Reſpondeo, Contritio non tollit pœnam æternam per ſe primò, ſed ſolùm conſequenter, quatenus tollit culpam, ex qua debitum pœnæ æternæ ſequebatur. Pœna autem temporalis non condonatur ex conſequenti, eò quòd aliqua culpa vel macula tollatur, ex quâ dependeat; ſed per ſe primò. Quare oportet aliquid aliud exhibere Deo, quod iſti pœnæ quodammodò in ratione ſatisfactionis adæquetur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm remiſsâ culpâ mortali, tollantur omnes reliquiæ peccati?

24 Quæ dicũtur reliquię peccati.

RESpondetur: Non ſtatim omnes reliquias tolli. Pro quo notandum eſt; dum committitur peccatum, per illum actum naſci in anima quandam prauam diſpoſitionẽ, & veluti pondus ad ſimiles actus: & ſi peccatũ frequentetur, naſcitur etiam habitus, id eſt, firma inclinatio. Hæ inclinationes vocantur *reliquiæ peccati*. Conſtat autem has reliquias ordinariè non ſtatim tolli per pœnitentiam, ſed manere etiam in iuſtificatis; vt docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap.8. qui ſæpè ſentiunt, præſertim in initio conuerſionis, magnas in abſtinendo ab illicitis difficultates. Vide Origenem homil. 8. in Leuit. vbi diſputat de cicatricibus, quę curato peccato in anima permanent. Quod autem D. Thomas ait, *Manere in iuſtificatis magis per modum diſpoſitionum, quàm habituum*, non ſic intelligendum eſt, quaſi ſemper ſecundùm ſubſtantiam ſuam imminuantur & debilitentur in iuſtificatione: hoc enim verum non eſt: (nam ſæpè fit vt quis iuſtificetur ſine actibus, qui prauis illis habitibus ſint contrarij.) Sed quia poſt iuſtificationem non dominantur voluntati, ſicut anteà; cùm gratia ſupprimat earum vires, nec ſinat in actum exire. Quam ob cauſam dicuntur etiam *debilitatæ & diminutæ*, etiamſi fortaſſis ſecundùm ſubſtantiam ſuam æquè intenſæ ſint.

ARTICVLVS V.

Vtrùm remiſsio culpæ ſit effectus Pœnitentiæ?

25 RESpondetur Affirmatiuè. Et patet ex dictis art.1. Solùm:

Actus pœnitentię quomodo conſiderari poſſint, & quomodo ſint cauſſa remiſſionis peccati.

Notandum eſt, Actus Pœnitentiæ, vt eſt Contritio, Confeſſio, Satisfactio, dupliciter poſſe ſpectari: Primò, Vt ſunt partes materiales Sacramenti: & hoc módo concurrunt effectiuè & inſtrumentaliter ad remiſſionem peccatorum: nempe vt inſtrumenta moralia. Nam ex Chriſti inſtitutione applicant nobis ipſius meritum: Contritio quidem & Confeſſio ad remiſſionem culpæ; Satisfactio autem, vt eſt in propoſito, ad remiſſionem culpæ; vt autem in executione, ad remiſſionem pœnæ tantùm. Hæc tamen applicatio non perficitur ante verbum abſolutionis, à quo actus pœnitentis vim Sacramentalem potiſsimùm accipiunt. Secundò ſpectari poſſunt, vt ſolùm ſunt actus virtutis Pœnitentiæ: & ſic Contritio ad remiſsionem peccati concurrit vt diſpoſitio, & etiam quodammodò vt compenſatio, ſeu ſolutio pro iniuria peccati, quamuis imperfecta. Diſponit enim ad gratiæ infuſionem, quâ peccatum quaſi formaliter deletur, ſicut tenebræ luce: & ſatisfacit quodammodò Deo pro iniuriâ illatâ, vt ſuprà dictum eſt.

26 Dominicus Soto refellitur.

Quæ autẽ Dominicus Soto hoc loco diſp.15. quæſt.1. artic.6. diſputat de actu pœnitentiæ, vt oſtendat eundem actum eſſe ab habitu gratiæ, & etiam diſpoſitionem ad eundem habitum, videntur aliena à veritate, vt oſtenſum eſt 1. 2. quæſt. 113. art.8. Vnde & id, quod ex eo infert, à veritate alienum videtur: nempe actum Pœnitentię, vt eſt à gratia, eſſe cauſam remiſsionis peccatorum efficientem, ſeu meritoriam; vt autem eſt à libero arbitrio, eſſe cauſam eius diſpoſitiuam. Nam Contritio in nullo momento eſt à libero arbitrio, quin etiam à gratia præueniente & comitante: & hoc duntaxat modo eſt diſpoſitio ad gratiam iuſtificationis. Deinde etiamſi concederemus, quod tamen non concedimus, eandem contritionem poſſe eſſe ab habitu gratiæ; tamen verum non eſſet illam contritionem eſſe cauſſam efficientem & meritoriam de condigno remiſſionis culpæ mortalis, vt ipſe videtur velle: quem ſequitur Ruardus artic. 6. Nam ſi contritio conſideretur, vt procedit à gratiâ ante remiſſionem peccatorum, non erit operatio filij, ſeu perſonæ abſolutè gratæ. Nemo enim eſt abſolutè filius, aut gratus Deo, in quo eſt culpa mortifera. Quare illa contritio non erit meritoria de condigno remiſſionis peccati mortiferi. Vniuersè enim verum eſt, neminem per vllum actum à ſe procedentem poſſe ſibi mereri de condigno remiſſionem peccati mortiferi: vt oſtenſum eſt quæſtione 114. De Gratia.